

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

verenigingsorgaan van de vogelwerkgroep het gooi e.o

verschijnt 5x per jaar

Redaktie : Henk Hardon
Wim Duurland

Redaktie adres : M.Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum

Verzending en ledenadministratie : Bep Dwars-van Achterberg,
Prinsenstraat 15, 1211 LS Hilversum
tel. 035-233973

Illustraties : pag. 94,96, 97 en 98: Fred van Klaveren
pag. 101, 105 en 111: Ronald Sinoo

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redaktie.

De redaktie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

INLEVEREN COPY : UITERLIJK 1 DEC.

INHOUDSOPGAVE

- 87- 88 : In memoriam Paul Lodewijkx
- 89 : Van de redaktie
- 89- 91 : Programma
- 91- 92 : Bestuursmededelingen
- 92- 93 : Toename van Gele Kwikstaarten?
- 93- 98 : Herfsttrektelling 1987
- 99-101 : Verslag Gierzwaluwenprojekt 1981-1988
- 102-105 : Huiszwaluwtellingen 1986 en 1987
- 106-109 : Het dagelijks songfestival
- 109-110 : Vader wordt gevoederd
- 110-111 : Wintervoeding minder goed voor vogels en milieu
- 111-112 : Veldwaarnemingen

PAUL LODEWIJKX (9.1.1947-11.8.1988), een echte vogelbeschermer

Het is donderdag 18 augustus als ik een oude 'Telegraaf' van zaterdag de 13e zit te lezen. Ergens in Zuid Frankrijk in de omgeving van Bordeaux. Plots valt mijn oog op een klein berichtje:

Paul Lodewijkx

De vogels vliegen nu anders,
't Water heeft al eeuwen dorst,
menig leven heeft 't gekost.
Jaren van strijd heb jij gegeven,
voor de natuur, dat was jouw leven.
Je familie en je vrienden die dat weten,
zullen jou nooit vergeten.
De vogels die zingen nu anders.

Verschrikt, verstijfd dringt het tot me door. Zou het echt onze Paul zijn of toch een ander? Het kan haast niet, zo'n typerend gedicht en dan ondertekend door Nellie, zoals inderdaad een zus van Paul heet. Even later wordt middels een telefoontje naar Nederland bevestigd wat ik eigenlijk al wist. Wij, zijn familie, zijn vrienden en vooral de vogelvrije vogels zullen verder moeten zonder een oprecht natuurbeschermer. Paul had vele kwaliteiten. Eerst als motorcoureur (hij won als eerste Nederlander de TT van Assen in 1968) en technicus, maar na een ernstig ongeluk was hij gedwongen dit alles op te geven. Hierdoor beschikte Paul over veel vrije tijd welke hij doorbracht in de polders en plassengebieden rond zijn woonplaats Nederhorst den Berg. Hier kwam hij ook in aanraking met de jagers en trok hij zich het lot aan van eenden en snippen. Paul trok ten strijde tegen de jagers. Met volledige inzet (dus dag in dag uit) probeerde hij de zinloosheid van de jacht aan het publiek kenbaar te maken. Binnen door de wet (waar hij overigens geen hoge pet van op had) gestelde mogelijkheden probeerde hij de jagers het schieten onmogelijk te maken of eigenlijk, zoals hij het zelf formuleerde, "eenden en snippen te redden door ze weg te houden bij de jagers". Als Paul zo bezig was telde eigenbelang bij hem niet mee. Geld noch moeite werden gespaard om het doel dat hij voor ogen had te bereiken. Dit bracht hem regelmatig in conflict met de lokale politie en vele processen verbaal zijn opgemaakt. Maar Paul wist waar hij mee bezig was en dus ging hij door. Later hield vooral de jacht op watervogels op de Spiegel- en Blijkpolder hem bezig. Al dan niet vergezeld van vrienden of broer Kees trotseerde hij ijzige kou, harde wind, hoge golven, regen, hagel of sneeuw in een roeiboot en later in een "luxere" motorboot. Het anker liet hij dan zakken 20 meter voor de jagers, midden tussen de lok-eenden. Scheldpartijen, het gooien met stenen en hout, bedreigingen, beledigingen, vernielingen aan z'n boot, het richten van het geweer en zelfs schoten hagel over zijn hoofd. Hij maakte het allemaal mee, maar niets weerhield hem. Honderden, zo niet duizenden eenden heeft Paul op deze wijze het leven gered.

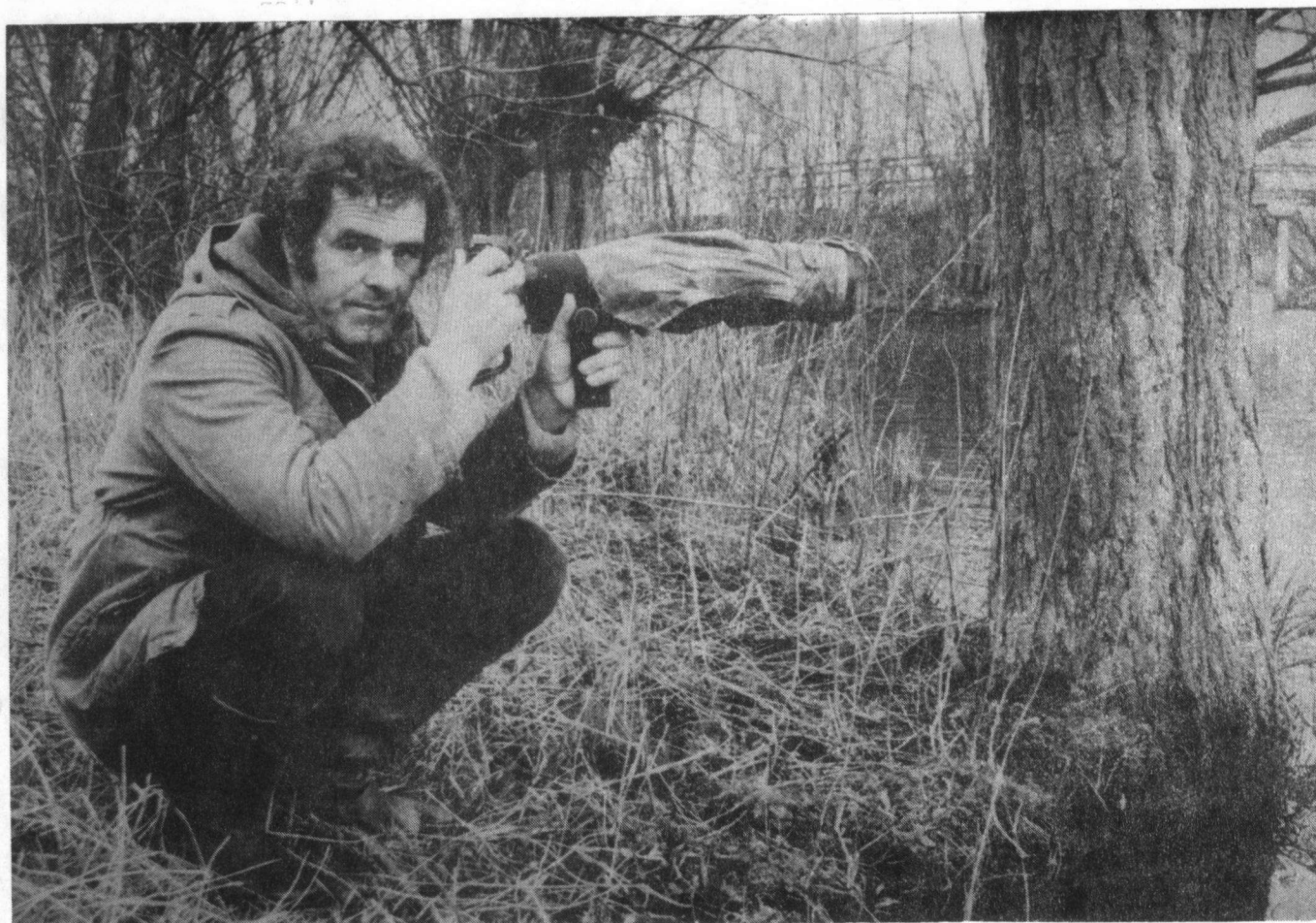
Als er geen eenden gered hoefden te worden was Paul met zijn camera's (4 Leica's) en lenzen aan het fotograferen. Met engelengeduld, in kou en hitte zat hij soms dagen lang in zijn schuilhut of gecamoufleerde bootje. Uren volgde hij zo bijvoorbeeld het Woudaapje, de Purperreiger of de Zwarte Stern en hij deed de meest opmerkelijke waarnemingen omtrent hun gedrag. Helaas heeft hij niet de kans gehad om deze veldwaarnemingen allemaal op papier te zetten. Wel gaf hij regelmatig lezingen in den lande en stelde hij zijn foto's beschikbaar aan betrouwbare (dus niet pro jacht) personen en instellingen. Het succes op de lezingen was altijd groot en dat was zeker niet alleen vanwege de perfecte dia's.

Paul wilde nog zo veel in zijn woonomgeving fotograferen. Hij kon er nog jaren voort. Volop plannen maar helaas, het liep anders.

Voor de lezing van 27 oktober was Paul volop bezig leuke "raadseldia's" te schieten. Enthousiast belde hij me dan 's-avonds op als hij weer wat moois had. Het is jammer, maar de lezing zal ik alleen moeten houden maar wel met zijn fantastische plaatjes.

De oprechtheid, de liefde voor de natuur en voor de vogels in het bijzonder, zijn moed en doorzettingsvermogen maar bovenal zijn vriendschap zullen mij en al zijn vrienden altijd bijblijven.

R.G.Moolenbeek.

VAN DE REDAKTIE

Op twee onderwerpen in deze Korhaan willen we even speciaal Uw aandacht vestigen.

Allereerst is daar op zaterdag 29 oktober de vijfde noordhollandse vogeldag, die dit jaar georganiseerd wordt door de Vogelbeschermingswacht "Zaanstreek" ter gelegenheid van haar 45-jarig jubileum.

Van de viering van ons eigen jubileum, vorig jaar in De Dobber in Kortenehof, herinneren we ons nog hoe hartverwarmend de grote belangstelling was van "vreemde" vogelaars en dat gunnen we de Zaankanters ook. We willen U dus aansporen daarheen te gaan. U zult er geen spijt van hebben!

En hiermee komen we vanzelf op het tweede onderwerp. Bij het ter perse gaan van de vorige Korhaan was de datum van deze noordhollandse vogeldag nog niet bekend en zo kon het gebeuren dat wij op die dag een excursie gepland hadden naar de pier van IJmuiden. Om nu toch iedereen in de gelegenheid te stellen naar Wormerveer te gaan hebben we die excursie een dag later gesteld. Opgelet dus: Naar IJmuiden niet op zaterdag maar op Zondag 30 oktober!!

En dan nog iets. Als U deze Korhaan ontvangt dan is de redaktietafel zo goed als zeker helemaal leeg. Er was de laatste maanden weinig of geen aanbod van kopij. Maar waar maken we ons eigenlijk druk over. We hebben enkele goede schrijvers in ons midden, er staan weer excursies op het programma, dus zal er de komende weken wel weer wat op tafel rollen. Alvast bedankt!

PROGRAMMA

Donderdag 22 sept. Op deze eerste lezing van het nieuwe seizoen neemt Arie Ouwerkerk uit Alblasterdam ons mee op zijn drie weken durende vogelreis door Israël. Een groot gedeelte van de avond laat hij dia's zien die genomen zijn in Eilat. Dit is een vermaard punt op de trekroute van vogels. Tevens heeft hij dia's van een aantal andere gebieden in Israël. Bij voorbeeld de Negev-woestijn, de Dode Zee en visvijvers in het noorden van het land. Arie Ouwerkerk heeft dia's van onder andere de Maskerklauwier, Bergfluit, Witstuitkievit, Visarend en Grote Zilverreiger.

30/9-1-2/10

Najaarsweekend Terschelling.

Wilt U mee, neem dan contact op met Joke (tel.02154-18804) en maak de beraamde kosten ad f 80,- over op girorekening nr. 2341621 t.n.v. Joke Hardon-van Velsen te Baarn.

U moet zich niet alleen opgeven maar ook vóór 1 september betalen. Ondanks ons uitdrukkelijk verzoek om tijdige betaling bij het voorjaarsweekend zijn er nog steeds mensen die van mening schijnen te zijn dat dit niet zo nodig is. Maar dat is het wel want wij kunnen echt niet alles vooruit financieren.

Noodgedwongen moeten we er daarom toe overgaan om voor degenen die niet vóór 1 september betaald hebben de kosten te verhogen met f 5,- per persoon.

Meenemen: Verrekijker, slaapzak, sloop, handdoek, washand, thermoskan(netje) (voorzien van Uw naam op de kan en op het deksel), warme kleding (muts en wanten), regenkleding, laarzen en brood voor Vrijdagavond en voor Zaterdagochtend.

Maandag 10 okt.

Werk-contactavond in de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden. Aanvang 20.00 uur.

Joke neemt foto's mee van diverse excursies van de afgelopen jaren en van de jubileumviering op 31 oktober 1987 in Kortenhoef.

Iedereen die nog oude of nieuwe foto's heeft van excursies of andere VWG-evenementen kan deze ook meenemen.

Zondag 16 okt.

Ochtend-wandelexcursie rond het Laarder Wasmeer, o.l.v. Paul van der Poel.

We verzamelen om 8.00 uur aan het eind van de Meerweg in Hilversum. De Meerweg begint bij de Anth.Fokkerweg hoek Kamerl.Onnesweg en loopt langs het gebouw van Philips Telecommunicatie.

Laarzen en drinken meenemen

Maandag 24 okt.

Avifauna-vergadering om 19.45 uur in de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden.

Donderdag 27 okt.

Rob Moolenbeek toont U vanavond dia's van Paul Lodewijkx over vogels in de Spiegelpolder en omgeving. Hij zal trachten dit zoveel mogelijk in de stijl van Paul te doen, zodat we waarschijnlijk ook, evenals twee jaar geleden, enkele "raadselvogels" kunnen verwachten. Wat schrijfmateriaal meenemen is dus misschien wel handig.

Zaterdag 29 okt.

Vijfde noordhollandse vogeldag in Wormerveer.
Zie pag.91.

OPGELET:

Zondag 30 okt.

Deze excursie stond in de vorige Korhaan aangekondigd voor zaterdag 29 oktober:

Dag-wandelexcursie naar de Pier van IJmuiden, o.l.v. Yves Vogel.

We verzamelen om 7.00 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum. (Aan de achterkant van het station dus!) Eten en drinken meenemen en ook laarzen en regenkleding.

Zondag 13 nov

Ochtend-wandelexcursie in de Egelshoek, o.l.v.
We verzamelen om 8.30 uur op de parkeerplaats tegenover het vliegveld Hilversum.
Laarzen en eventueel regenkleding en iets te drinken meenemen.

Donderdag 24 nov.

Vanavond wordt de 150ste lezing sinds de oprichting van onze Vogelwerkgroep gehouden. De lezer is Alfred Blok en hij zal het een en ander vertellen over de Blauwe Reiger. De heer Blok houdt al vele jaren de Blauwe Reigers in het gebied tussen Amsterdam en Alkmaar bij. Vooral de vergelijking tussen de "stads-" en de "plattelands"reiger heeft zijn interesse. Op deze jubileumavond zal onder andere worden ingegaan op populatiegegevens, leeftijdsopbouw en milieu-problematiek.

Zaterdag 26 nov.]

Dag-auto-excursie naar de Flevopolder, o.l.v. Rick van de Akker, Inge Karsemeyer, Fred van Klaveren en Hans van Oosterhout.

We verzamelen om 8.00 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum.
Eten en drinken meenemen.

Zondag 11 dec.

Ochtend-wandelexcursie bij de Huizer Pier en misschien over het landgoed Oud-Naarden, o.l.v. Hans van Oosterhout
We verzamelen om 9.00 uur bij Het Roefje bij de Huizer Pier

VIJFDE NOORDHOLLANDSE VOGELDAG

Ter gelegenheid van haar 45-jarig jubileum organiseert de Vogelbeschermingswacht "Zaanstreek" op zaterdag 29 oktober 1988 de vijfde noordhollandse vogeldag in het Wormerveers ontspanningscentrum "De Bres", Esdoornlaan (parallelweg van de Provincialeweg) 39/a te Wormerveer.

De dag begint om 10.00 uur met 'Ontvangst met koffie', waarna om 10.30 uur Opening en welkomstwoord door de voorzitter van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen in Noord-Holland, Peter C.Meijer.

Hierop aansluitend vindt de aanbieding plaats van het eerste exemplaar van het boek "Watervogels in de Zaanstreek" aan de voorzitter van het S.O.V.O.N., Drs. J.van der Straaten.

"Watervogels in de Zaanstreek" is een publicatie van de Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek' ter gelegenheid van haar 45-jarig bestaan. Het is het resultaat van tien jaar lang tellen van watervogels in de wintermaanden door een groot aantal leden van de vereniging.

Om 16.15 uur wordt deze vijfde Noordhollandse Vogeldag gesloten door de voorzitter van de S.V.N.

De beide besturen, zowel van de Vogelbeschermingswacht "Zaanstreek" als van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen in Noord-Holland, rekenen die dag op een grote opkomst!

BESTUURSMEDEDELINGEN

Nieuwe leden:

B.Nagelmaker	Noorderstraat 27	3742 BB	Baarn	02154-11706
P.Olde Dubbelink	Neuweg 215A	1214 GR	Hilversum	035-44573

Adreswijzigingen:

H.Hardon	Fr.Halslaan 38	3741 PG	Baarn	
R.Heuwekemeyer	Tulpstraat 7	3742 RN	Baarn	
C.J.Steenman	Ersamuslaan 295	1216 NE	Hilversum	
Mw. T.Stoker	Veenderij 54	1394 LK	Ned.den Berg	
VWG Twente	p/a Goudsbloemstraat 42	7531 BE	Enschede	
J.H.Wiers	Kanariehof 26	3853 WK	Ermelo	

Wijziging:

VWG Haarlem in VWG Zuid Kennemerland
Mw.B.Brandts Buys, Verbindingsweg in Binnenweg 8.

Opgezegd:

E.Delachaux, Naarden
H.J.v.d.Linden, Huizen
A.Vendrig, Ned.den Berg

Hr en Mevr. Heyenga, Weesp
H.J.Schurink, Huizen

Bent U een actief vogelaar?? Nee? Jammer, U zult veel missen!!!!

Ja, er zijn zelfs leden van de VWG, voor wie het te veel is om in het begin van het jaar een handtekening te zetten op de reeds ingevulde acceptgirokaart. U legt hiermee beslag op iemands vrije tijd, die zij veel liever in de natuur doorbrengt!

Als U ook nog niet reageerde op de herinnerings-acceptgiro, doe dat dan nu meteen..... Bedankt!

Zoals U weet, dient opzegging van het lidmaatschap voor 1989 te geschieden vóór 1 november 1988 via de postbus of bij de ledenadministratie:

Bep Dwars-van Achterbergh, Prinsenstraat 15, 1211 LS Hilversum.
tel. 035-233973.

CURSUS VOGELHERKENNING

Al vele jaren organiseert onze subgroep 'Cursus' twee maal per jaar een cursus Vogelherkenning. Ook dit najaar gaan we enthousiast van start om aan iedereen die dat wil het herkennen van vogels te leren.

Aan de hand van dia's, films, tekeningen en geluidsbanden brengen we de vogels direct bij U in beeld.

Zes lesavonden en vier excursies in het weekend volgend op de lesavond plus een lespakket bieden wij U aan voor f 20,-, mits U al lid bent van de Vogelwerkgroep.

Op de lesavonden worden de volgende onderwerpen behandeld: Huis- en tuinvogels, vogeltrek, kijkers, snavels, poten, watervogels, roofvogels, vogels in de winter, verenkleed, vogelvlucht.

Graag heten wij U welkom op 25 oktober a.s. in de Zuiderkerk, op de hoek van de Ceintuurbaan en de Abr.Kuyperlaan te Bussum. Aanvang 20.00 uur.

Graag eerst even opgeven bij Mevrouw A.C.L. van Klaveren-van Oord, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef. Tel. 035-61426.

TOENAME VAN GELE KWIKSTAARTEN ?

Rob Kole

Dit voorjaar viel het mij op dat er in de Eempolders nogal wat Gele Kwikstaarten aanwezig waren. Ik fiets al jaren regelmatig door dit gebied naar mijn werk. Hoewel ik dan meestal geen tijd heb voor het uitvoeren van tellingen, ontstaat er door die regelmatige tochten toch een gevoel voor "normale aantallen". Meestal volg ik de route vanaf de pont bij Eemdijk langs het radio-ontvangststation naar Eemnes. Langs deze weg zie ik de Gele Kwikstaarten slechts bij hoge uitzondering. De meeste exemplaren van deze soort heb ik tot nu toe gezien tijdens de Eempolder-tellingen. Meestal worden ze dan, althans door mij, ook wat noordelijker, dicht bij het Gooimeer en de zomerdijk aangetroffen. Dit jaar zag ik ze echter in het voorjaar enkele weken lang vrij regelmatig. Daarna leek het erop dat het aantal wat afgenomen was, hoewel ik ze wel van tijd tot tijd heb waargenomen. Eigenlijk heb ik ze wel de hele zomer door gezien en ook nu nog (eind augustus en begin september) zie ik af en toe nog exemplaren.

Omdat ik de indruk had gekregen dat de Gele Kwikstaart in hogere aantallen voorkwam dan normaal, ben ik eens wat gaan letten op de binnenkomende gegevens van de Eempoldertellingen. Hieruit bleek ook al snel dat er ook daarbij meer Gele Kwikstaarten werden aangetroffen.

Bij de Eempoldertellingen worden de Gele Kwikstaarten hoofdzakelijk waargeomen in de periode van mei tot juli. In de regel worden er slechts een of twee exemplaren waargenomen. In de periode van 1973 tot 1984 werden er totaal niet meer dan 183 exemplaren aangetroffen. De gemiddelde aantallen schommelden toen tussen de één en circa vijf exemplaren. De aantallen waren tamelijk stabiel en er was geen duidelijke dalende of stijgende trend vast te stellen.

De tellingen in de jaren daarna leverden de volgende gegevens op:

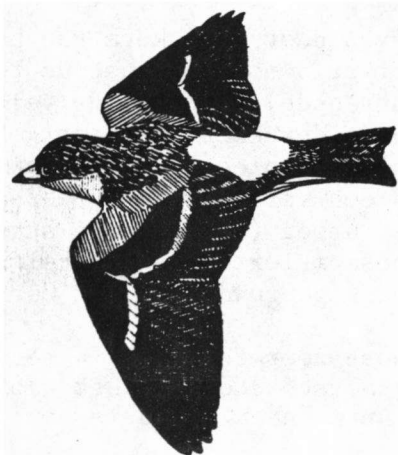
jaar	aantal	presentie	gem.	max.
1985	41	10.8	6	14
1986	61	21.6	4	14
1987	99+60	29.7	7	60
1988	103	-	10	25

Ook in 1987 was het aantal al hoger dan in de jaren daarvoor. Er werden toen 159 exemplaren geteld. Dit hoge aantal was echter het gevolg van een incidentele waarneming van een groep van 60 exemplaren in de Zuidpolder te Veld, op 13 september (R.Willemstein en A. van Leyden). Als deze groep buiten beschouwing gelaten wordt is er nog maar een lichte stijging in 1987 geweest. Het aantal in 1988 is nog maar een voorlopige uitkomst, die bovendien slechts geldt tot begin juli. Het aantal voor 1988 zal zeker nog hoger worden.

De meeste waarnemingen van dit jaar heb ik helaas zonder kijker moeten doen. Op weg naar mijn werk ontbreekt de tijd en ik heb deze dan ook meestal niet bij de hand. Daardoor weet ik niet welke ondersoorten er aanwezig zijn geweest. Het is bijvoorbeeld best mogelijk dat er in het voorjaar een sterke trek van de Noordse Géle Kwikstaart is geweest. Van een mogelijke oorzaak heb ik ook nog geen enkel idee. Om dat vast te kunnen stellen zullen er nog meer gegevens nodig zijn. Vooral de ervaringen in andere gebieden zouden interessant kunnen zijn. Ook is het natuurlijk helemaal niet zeker dat er sprake is van een blijvende toename.

HERFSTTREKTELLING 1987.

Onlangs is, in zeer beperkte oplage, het verslag van de herfsttrektelling van 1987 van de telpost "Corversbos" verschenen. Voor degenen die dit verslag niet meer kunnen bemachtigen hierbij een samenvatting onder dezelfde titel. Het origineel ligt ter inzage in de VWG-bibliotheek in de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden.

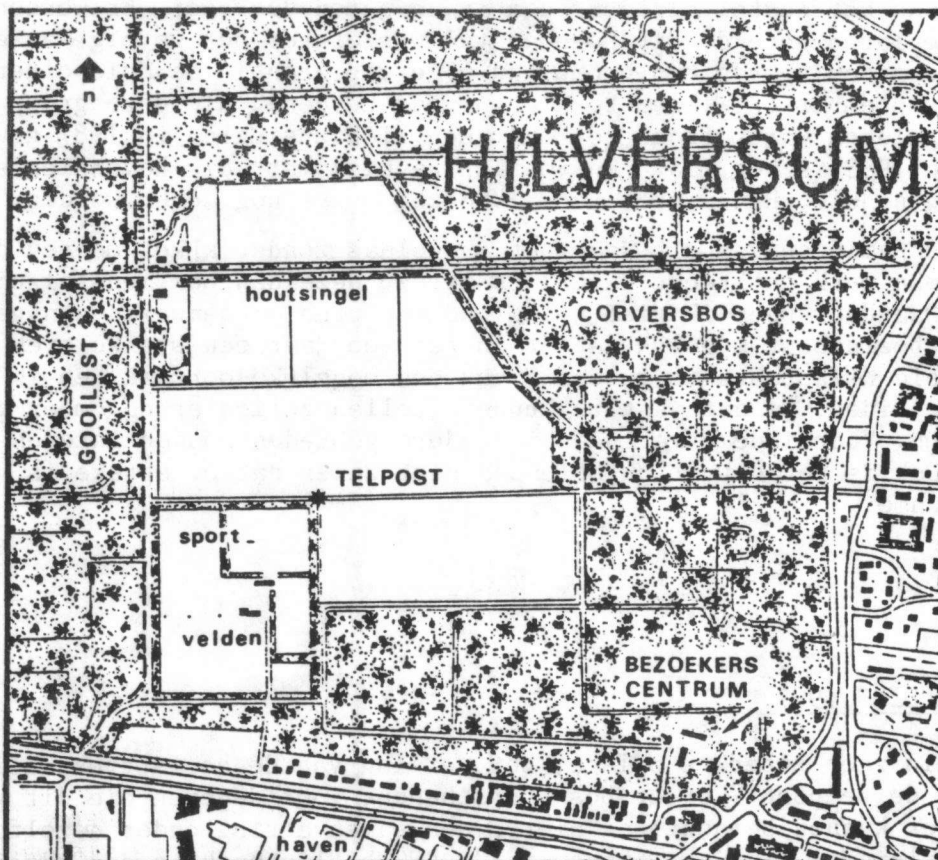
VERSLAG VAN EEN PROEFTELLING VAN VOGELTREK OVER DE TELPOST
'CORVERSBOS' IN DE HERFST VAN 1987. (Samenvatting).

Alfred J. van Klaveren

Inleiding.

Er is al een aantal jaren niets meer gedaan aan gericht trekvogelonderzoek in ons werkgebied. Een aantal van onze actieve leden heeft daarom in het voorjaar van 1987 besloten de draad van het telgebeuren weer op te pakken. In de daarop volgende herfst heeft, als proef, weer een herfsttrektelling plaatsgevonden. Van 7 september tot en met 29 november 1987 zijn gedurende 26 ochtenden alle trekvogels genoteerd.

Het doel van de telling in 1987 was: het vaststellen van herfsttrek boven de akkers en de wijde omgeving en het verzamelen van gegevens omtrent het aantal doortrekkende individuen en soorten.

Situatieschets.

De telpost is vrijwel geheel omgeven door de akkers van het Corversbos, even ten westen van Hilversum. In het zuidwesten grenst de telpost aan een houtsingel die de scheiding vormt tussen de akkers en de velden van korfbalvereniging 'Excelsior'. Het gebied rondom de akkers bestaat geheel uit bos.

De keuze voor een telpost in ons werkgebied was gevallen op het Corversbos, omdat het in de eerste plaats op een vermoedelijke trekroute ligt over de grens van nat (Vechtplassen) naar droog (Hilversumse stuwwal). Verwacht werd dat de trekvogels die over het boscomplex en het westelijk deel van Hilversum in ZW-richting trokken, min of meer gestuwd over het Corversbos en met name over de akkers zouden vliegen.

In de tweede plaats ligt de telpost zeer centraal in het werkgebied en is het punt goed bereikbaar. Het grootste deel van het gebied is eigendom van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en is beperkt opengesteld voor publiek.

Tijdens alle teldagen werden naast trekkende vogels ook ter plaatse aanwezige vogels genoteerd. Door het gedrag van deze vogels te bestuderen hebben we een idee gekregen hoe ze gebruik maken van het gebied rondom de telpost; van 69 soorten werd vastgesteld dat ze op een of andere wijze gebruik maakten van het gebied. Naast rustende en fouragerende vogels werden ook groepen vogels waargenomen die van hun slaapplaatsen kwamen en/of naar de voedselgebieden gingen.

De bossen rondom de akkers zijn uitermate aantrekkelijk voor verschillende soorten roofvogels, spechten, lijsters, mezen en vinken. Tijdens vrijwel alle tellingen werden Havik, Sperwer en Buizerd waargenomen en Bosuilen riepen in de schemer veelvuldig. Er werden vier soorten spechten genoteerd en mezen en lijsters maakten tijdens het trekken gebruik van de begroeiing om te rusten en te fourageren. Hetzelfde geldt voor o.a. Vink, Keep, Putter en Sijs, die vaak in grote aantallen in beuken en berken rustten of naar voedsel zochten. Vooral Vink en Keep waren eind november zeer talrijk aanwezig. Andere soorten zoals Houtsnip, IJsvogel, Winterkoning, Roodborst, Zwartkop, Vuurgoudhaan en Spreeuw werden ook in de bossen rond de telpost waargenomen. Op en boven de akkers werden 31 soorten gezien. Kieviten, Graspiepers en Waterpiepers, Veldleeuwerikken, Zanglijsters en Kramsvogels sloepen tussen het wintergraan op de akkers, terwijl Rietgorzen liever mais als slaapplaats kozen. Bovenstaande soorten maakten, evenals Boomleeuwerik, Witte Kwikstaart, Tapuit, Koperwiek en Kneu gebruik van de akkers om er te rusten en te fourageren. Roeken en Zwarte Kraaien nuttigden, samen met Holenduiven, Kauwen en Eksters de resten van de mais, die na de oogst waren achtergebleven. Tussen de Kauwen verbleven in november enkele tientallen Noordelijke Kauwen (*Corvus monedula monedula*); op 13 november zelfs één Oost-Europese Kauw (*C.m.soemeringii*, beiden zijn ondersoorten van de Kauw). Van een aantal soorten is slaaptrek geconstateerd: Kokmeeuw (25-50 ex. richting NO), Kauw (720 NNO), Zwarte Kraai (50-100 N), Spreeuw (10-40 ZW), Vink (10-15 NO), Groenling (10-20 NNO) en Putter (25-30 ONO).

Werkwijze en weersgesteldheid.

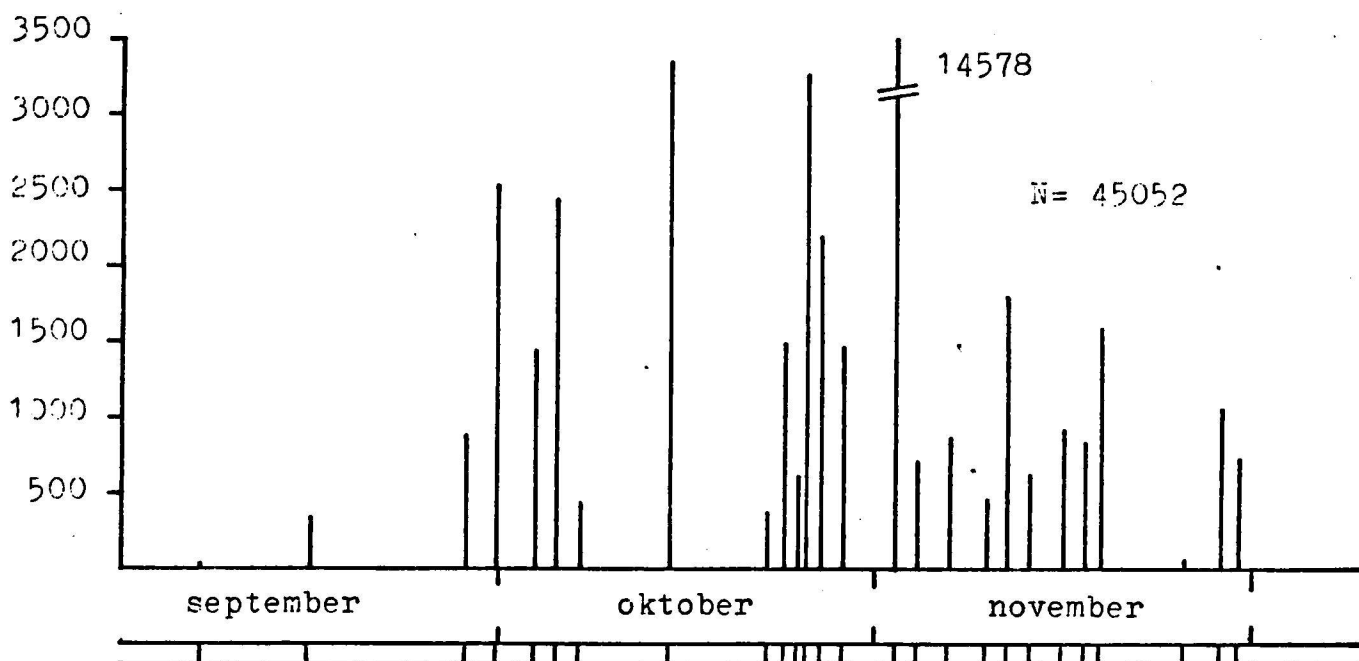
Omdat het een proeftelling betrof is niet geheel volgens de richtlijnen van de Landelijke Werkgroep Vogeltrektellen geteld. Er is besloten alle vogels die in zuidelijke richting vlogen te noteren. Na afloop van een telling werden van de belangrijkste trekvogels de trekrichtingen op een kaart van het gebied ingetekend. Met het blote oog, met de kijker en zonodig met de telescoop werd het luchtruim rondom de telpost afgezocht. Alle vogels die zichtbaar waren werden vanaf het begin van de telling (een half uur voor zonsopgang) genoteerd in een veldboekje. In totaal is gedurende ca. 102 uren naar trekvogels gekeken: in september ca. 15 uren (4 ochtenden), in oktober 46 uren (10 ochtenden) en in november ca. 41 uren (12 ochtenden). Tijdens de tellingen werd ook de weersgesteldheid genoteerd. Het weer bleek duidelijk van invloed op de telresultaten. De trek kwam in september traag op gang. Een langdurige depressie zorgde tot half september voor veel wind en buien. Er was maar weinig trek te bespeuren. Tot half oktober was het goed weer en werden er zeer veel trekvogels genoteerd. Daarna veroorzaakte mist gedurende een aantal dagen

een stremming, welke eind oktober weer werd opgeheven door opklaringen; ook toen werden weer veel trekvogels waargenomen. November gaf een wisselend, doch overwegend slecht weerbeeld te zien. Door regen en mist, maar ook door afnemende trek konden geleidelijk aan steeds minder trekvogels worden genoteerd.

Resultaten.

Gedurende een periode van drie maanden hebben we alle trekvogels boven de telpost en de wijde omgeving geteld. Uit de resultaten blijkt dat er zeer veel trekbewegingen hebben plaatsgevonden boven en langs de akkers van het Corversbos. In totaal werden meer dan 45.000 vogels, verdeeld over 83 soorten, waargenomen. In september trokken vooral Sperwer, Kievit, Graspieper, Boompieper, Gele en Witte Kwikstaart, Heggemus, Zanglijster, Vink, Sijs en Kneu. De eerste helft van oktober werd gekenmerkt door trek van Graspieper, Heggemus, Keep, Kneu en Rietgors, maar vooral van Spreeuw en Vink. Gedurende de tweede helft werden grote aantallen Boerenzwaluwen, Graspiepers en Koperwieken, maar vooral

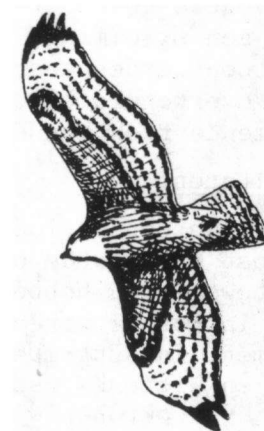
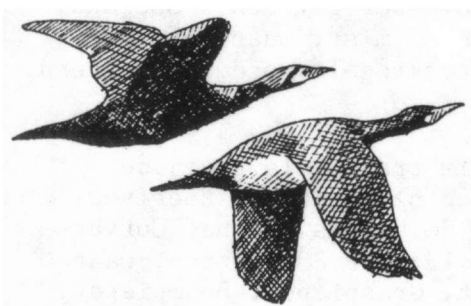
Veldleeuwerikken, Vinken en Kneuen waargenomen, terwijl er eind oktober ook Kleine Zwanen en veel Grauwe Ganzen, Kramsvogels en Kepen overtrokken. Begin november werden zeer grote hoeveelheden vogels waargenomen. Op 2 november maar liefst 7.300 Grauwe Ganzen. Verder ook veel Aalscholvers, Kieviten, Houtduiven, Kramsvogels, Roeken, Vinken en Spreeuwen. Het totaal aantal trekvogels bedroeg op die dag 14.600 exemplaren (figuur 1)!

Figuur 1. Aantal exemplaren per teldag.

Ook half november trokken nog veel ganzen, Houtduiven, Kramsvogels en vinkachtigen door; eind november werden vooral Houtduiven, Vinken en Kepen in grote aantallen waargenomen. De vogels die het talrijkst zijn doorgetrokken zijn in onderstaande 'top-tien' vermeld:

1. Grauwe Gans	9.053 ex.	6. Kramsvogel	2.005 ex.
2. Spreeuw	9.032 "	7. Graspieper	1.837 "
3. Vink	7.761 "	8. Veldleeuwerik	1.485 "
4. Houtduif	3.497 "	9. Zanglijster	1.041 "
5. Koperwiek	2.629 "	10. Keep	950 "

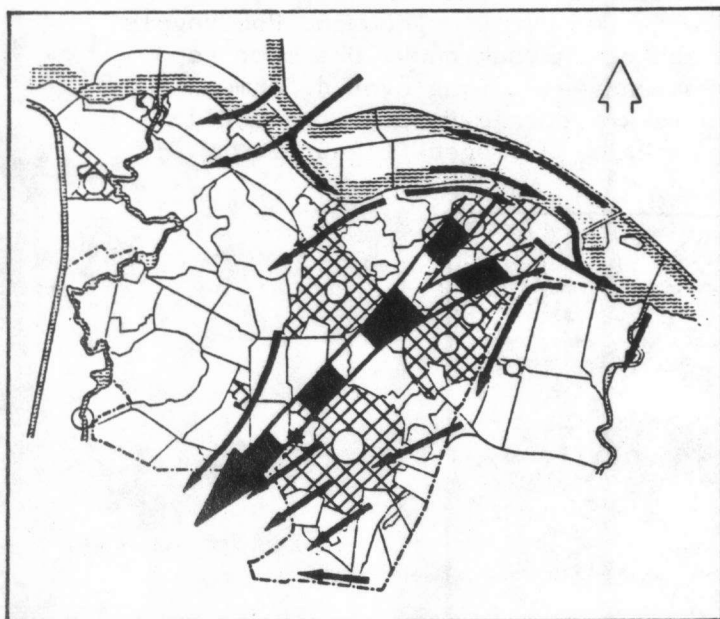
De meeste vogels trokken in ZW-richting. Aalscholvers, Kleine Zwanen en ganzen werden ook vaak op grote afstand van de telpost waargenomen. Roofvogels als Blauwe Kiekendief en Buizerd waren na schroeven vaak nauwelijks meer te volgen (zuid tot west). Sperwers echter trokken veelal laag over de bomen richting WZW. Kieviten en Spreeuwen vlogen vaak frontsgewijs over, waarbij de Spreeuwen vaak langs de westelijke bosrand richting Z vlogen (figuur 2).

Figuur 2 .

- ← - - - - - Grauwe Gans
- ← · - · - · Kievit
- ← - - - - - Spreeuw
- ← - - - - - Vink

Houtduiven kwamen vanaf de 's-Gravelandse landgoederen en de Westerheide op de telpost aanvliegen en volgden de westelijke bosrand (ZZW) of vlogen ZO. De meeste zangvogels vlogen richting ZW. Lijsters en vinkachtigen maakten duidelijk gebruik van de bosranden en de noordelijke houtsingel. Ze meden daarbij de akkers. De trekrichting van de Roek tenslotte was heel opvallend. Alle waargenomen exemplaren trokken van O naar W over de telpost. De meeste trekvogels kwamen vanuit N en NO aanvliegen. Bij de akkers aangekomen kozen veel vogels een route langs de bosranden of de kortste route over de akkers, op de telpost aan. Deze vogels hebben waarschijnlijk een trekroute gevolgd langs de randmeren en kwamen wellicht via de Stichtse Brug boven het 'Oude Land' terecht. Ten westen van de Eempolders vervolgden ze hun tocht in ZW-richting tussen Laren en Bussum door, over de Bussummer- en de Westerheide en over Hilversum tot ze bij het Corversbos (de telpost) kwamen (figuur 3).

Figuur 3. Trekrichtingen.

- ← (dashed line) veronderstelde (hoofd)trekroute
- ← (solid line) reeds bekende trekrichtingen
- * telpost
- ▣ stedelijk gebied

(Naar Jonkers e.a. 1987).

Het zou zeer de moeite waard zijn als we een paar keer mochten kijken vanuit de TV-toren, die precies op de route van de trekvogels staat, om te kijken of bovenstaande theorie klopt!

Oproep aan oud-cursisten en andere belangstellende leden.

In augustus zijn we weer begonnen met het tellen van trekvogels boven het Corversbos in Hilversum. Naast een aantal vaste tellers zijn er ook al enkele nieuwe gezichten op de telpost komen aanwaaien. Er wordt nu dus fanatiek rondgekeken boven de akkers, óók door minder ervaren vogelaars! En dat is nu juist wat we willen!! Schroom niet en kom eens langs om te zien hoe het tellen in z'n werk gaat, welke vogels er vliegen en welk gedrag ze vertonen. Komt U eens bij ons op de telpost de kat uit de boom kijken. Er valt veel te zien en vooral veel te leren!

Er wordt geteld op woensdagen en in het weekeinde, van een half uur vóór zonsopgang tot ± 12.00 uur. Zie plattegrond.

De voorlopige resultaten van de tellingen in de maand augustus (8 ochtenden) zien er als volgt uit: 2.867 exemplaren in 50 soorten, waaronder:

Aalscholver	244	Wulp	10	Paapje	3
Br.Kiekendief	4	Witgatje	3	Kramsvogel	2
Bl.Kiekendief	1	Tortelduif	1	Tjiftjaf	9
Sperwer	5	Gierzwaluw	9	Vuurgoudhaan	1
Buizerd	2	Boerenzwaluw	1023	Vink	3
Torenavalk	6	Duinpieper	1	Kruisbek	3
Kievit	122	Boompieper	34	Ortolaan	2
Watersnip	49	Gele Kwikstrt	254	Rietgors	39

Alfred J. van Klaveren.

VERSLAG VAN HET GIERZWALUWENPROJEKT VAN 1981-1988

Han de Soete

Inleiding.

Behalve het onderzoek in nestkasten heeft de subgroep 'nestkasten' nog een ander projekt waaraan aandacht wordt besteed. Dat is het gierzwaluwenprojekt, waarbij wordt geprobeerd de populatie tussen Vecht en Eem voor achteruitgang te behoeden. Een van de middelen om in de toekomst hun voortbestaan veilig te stellen, is het zorgdragen voor vervangende nestgelegenheid bij het verdwijnen van de oorspronkelijke. Een ander middel kan het aanbieden van nieuwe nestgelegenheden zijn.

Aktiviteiten en resultaten.

Binnen het hierboven genoemde gebied zijn Gierzwaluwen voor hun nestplaatsen afhankelijk van menselijke bebouwingen. Zij broeden er vrijwel uitsluitend onder dakpannen van gebouwen en woningen. Dit is alleen mogelijk bij dakconstructies die het de Gierzwaluwen mogelijk maken de nestplaatsen te bereiken. Een nadeel is dat de nestelplaatsen in hoofdzaak voorkomen in oude tot zeer oude gebouwen. Door afbraak en renovatie verdwijnen veel broedplaatsen en gaan vaak de gierzwaluwenkolonies verloren.

Dat was ook het geval bij de afbraak van het oude KRO-gebouw aan de Emmastraat in Hilversum, waar zich een grote kolonie bevond. Het is de eerste aanzet geweest tot het ondernemen van aktiviteiten. De KRO reageerde positief op het verzoek om dertig speciale nestkasten voor Gierzwaluwen onder de overhangende dakranden van de aangrenzende gebouwen te mogen bevestigen. In 1982 zijn deze door ons met behulp van een hoogwerker van de gemeente opgehangen. Na die tijd zijn geen aktiviteiten van Gierzwaluwen bij de kasten waargenomen. Begin april 1987 zijn alle kasten geïnspecteerd. Daarbij werd gebruik gemaakt van lange bedrijfsladders, beschikbaar gesteld door Wout van Bedem. Nagenoeg alle kasten bevatten oude nesten van vogels. Uit de nesten, eieren en enkele dode vogels viel op te maken dat deze afkomstig waren van mezen. Er kon niet worden vastgesteld of er ooit Gierzwaluwen in gebroed hadden. Hierover bestaat echter geen 100% zekerheid. Toch menen wij te moeten concluderen dat dit experiment mislukt is. De kasten zijn indertijd gemaakt naar een Engels model met een invliegopening in de bodem. Om de toegang tot de kast voor Gierzwaluwen te vereenvoudigen hebben wij gelijk met de controle, op advies van G. van Waversveld, Waveka, Doorn, ruwe aanvlieg/oploopplankjes gemonteerd. (Figuur 1)

Figuur 1. Doorsnede van een gierzwaluwenkast met een aanvlieg/oploopplankje.

Een nieuwe ontwikkeling, die meer perspectieven biedt, is de introductie van de zogenaamde gierzwaluwen-dakpannen. Deze stoelen op het principe van de ontluichtingsdakpan. Het eerste model werd enige jaren geleden ontwikkeld door een dakpannenfabrikant. Tegenwoordig is deze nestgelegenheid al in verscheidene soorten dakpannen verkrijgbaar. Uit een aantal plaatsen in Nederland is al gemeld dat Gierzwaluwen van deze nieuwe broedgelegenheid gebruik maakten.

Door deze ontwikkeling ontstonden er nieuwe vooruitzichten. In Hilversum bevond zich op de hoek van de Langestraat en de Laanstraat een groot oud pand met drie woonblokken. Het dak hiervan bevatte een grote lengte aan boeiboorden, broedplaats van een flinke kolonie Gierzwaluwen. Een van die woonblokken zou in een aantal appartementen veranderd worden. Eind augustus 1984 werd aan de bouwonderneming die de werkzaamheden zou uitvoeren het verzoek gericht om zo mogelijk bij de verbouwing de dakconstructie intact te laten. Tegelijkertijd werd een uitgebreide toelichting gegeven en informatie bijgesloten. Uit de beantwoording van deze brief bleek dat het pand niet verbouwd maar afgebroken zou worden. Daarop werd opnieuw een brief naar de onderneming verzonden waarin werd verzocht het dak van de nieuwbouw te voorzien van tien gierzwaluwdakpannen. Een persoonlijk onderhoud was de volgende stap. Het college van Burgemeester en Wethouders van Hilversum werd uitvoerig over deze activiteiten ingelicht. Begin juni 1987 werd pas met de bouw begonnen. Ter herinnering werd daarom in maart 1987 nogmaals een brief gestuurd met daarbij copieën van de eerder gevoerde correspondentie. Eind 1987 was de bouw nagenoeg klaar en werd weer contact gezocht. Het resultaat van dit alles was een mededeling van de bouwopzichter dat de gierzwaluwdakpannen waren besteld. Uit een controle in juli 1987 werd duidelijk dat men vergeten was om de pannen te plaatsen. Door verkoop van de appartementen was plaatsing achteraf niet meer mogelijk. Een mogelijkheid om bij de nieuwbouw in de Veerstraat in Hilversum gierzwaluwdakpannen aan te brengen werd als pleister op de wonde aangeboden.

Een andere mogelijkheid diende zich aan in april 1984. Toen richtte het bestuur van de Vogelwerkgroep zich tot de Gemeente Hilversum met het verzoek om medewerking aan een proef voor het aanbrengen van tien gierzwaluwdakpannen. Het bedrag van f 250,- dat hiervoor noodzakelijk was werd uit eigen middelen beschikbaar gesteld. De gemeente reageerde positief en erkende de noodzaak om tijdig zorg te dragen voor broedgelegenheid ten behoeve van de Gierzwaluwen. April 1987 vond een gesprek plaats met het hoofd van de gebouwdienst van de gemeente. Een kaart met alle gemeentelijke gebouwen en woningen, waaruit een keuze mocht worden gedaan, werd tijdens dit onderhoud overhandigd. Brandweerassistentie bij de plaatsing werd toegezegd. Om het experiment een zo groot mogelijke kans van slagen te geven werd gezocht naar een gebied waar voorheen al Gierzwaluwen broedden en dat daar nog altijd deden. De voorkeurplaatsen werden met behulp van de gierzwaluwinventarisatie 1985 van de bebouwde kom van Hilversum (Lam 1987) vastgesteld.

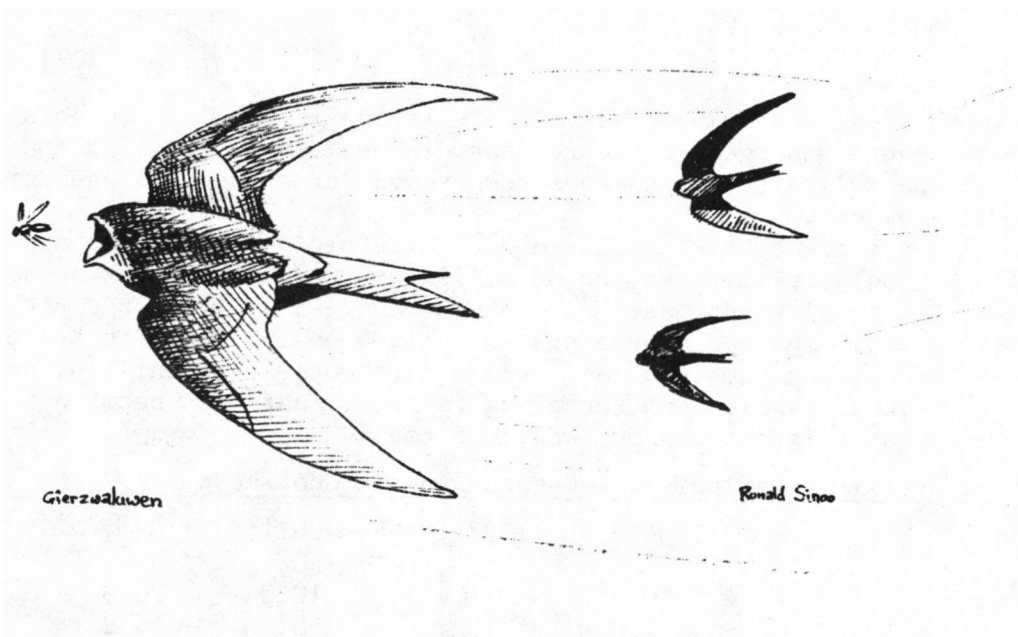
De keus viel op een tot wooneenheden omgebouwde school aan de Geraniumstraat, eigendom van de Woningbouwvereniging van Erfgooiers. De vereniging ging accoord, mits er geen bezwaren van de bewoners kwamen. Op een bewonersvergadering in april 1987 werden de plannen uiteengezet. De vergadering ging accoord met het voorstel. Nog dezelfde maand werden de tien dakpannen geplaatst. De regionale pers schonk er uitvoerig aandacht aan. Ook het initiatief van een van onze leden is het vermelden waard. Willem Weitjens, directielid van bouwonderneming Mokveld, ging zelf tot aktie over. Bij de renovatie van flatgebouwen aan de Lopes Diaslaan in Hilversum liet hij zestien gierzwaluwdakpannen aanbrengen.

Tot slot de fondswerving voor het gierzwaluwenprojekt.

Ter gelegenheid van het 'Nationaal Geschenk' konden subsidies voor natuurprojecten bij het Wereldnatuurfonds worden aangevraagd. In juli 1987 werd f 1.000,- voor de aankoop van gierzwaluwdakpannen aangevraagd. Deze aanvraag werd gehonoreerd. Het is de bedoeling dat vóór eind 1988 plannen worden gemaakt voor de plaatsing van de aan te schaffen gierzwaluwdakpannen. Deze plannen zullen dan vóór het broedseizoen 1989 moeten worden uitgevoerd.

Conclusies.

Uit het bovenstaande blijkt dat het projekt zich nog steeds in een min of meer experimenteel stadium bevindt. Er is nog te weinig nestgelegenheid aangebracht en wij weten nog weinig of niets van de resultaten daarvan. Een voortdurende controle is noodzakelijk en daarvoor is de hulp van vogelwerkgroepleden nodig.

Verder is wel ongeveer bekend hoeveel Gierzwaluwen er in de gemeenten van ons onderzoekgebied broeden, maar van het overgrote deel ontbreken gegevens over de exacte nestelplaatsen. Per gemeente zouden deze gegevens beschikbaar moeten zijn, op kaart moeten staan en op elke afdeling Bouw- en Woningtoezicht aanwezig moeten zijn.

Het facet nieuwbouw is tot nu toe volledig verwaarloosd, de contacten met bouwbedrijven, aannemers en architecten nihil. Kortom, werk genoeg aan de winkel!

Wij lopen achter met onze gierzwaluwenzorg en het is de hoogste tijd dat we daar wat aan gaan doen. Leden die willen meehelpen om het projekt verder uit te bouwen kunnen contact met mij opnemen. Voor het einde van dit jaar komen we dan nog bij elkaar om een werkplan voor 1989 te maken en de lijnen voor de toekomst uit te zetten.

Adres van de schrijver:

Han de Soete
Gijsbr.van Amstelstraat 410
1216 CC Hilversum
Tel.: 035 - 10834

HUISZWALUWTELLINGEN 1986 EN 1987

Rob Kole

Dit artikel geeft een overzicht van de resultaten van de tellingen van de huiszwaluwnesten in 1986 en 1987. Deze tellingen worden al sinds 1978 jaarlijks gehouden in een aantal plaatsen in en rond het Gooi en het Vechtplassengebied. De tellingen worden door een vaste groep tellers uitgevoerd. Elke teller of telster heeft een eigen telgebied en er wordt steeds volgens dezelfde methode gewerkt.

De telresultaten.

De telresultaten van 1986 en 1987 zijn te vinden in tabel 1. De getallen geven het aantal waargenomen nesten aan. In een aantal gevallen zijn er ook geschatte aantallen tussen haakjes toegevoegd, omdat de tellingen niet volledig zijn geweest.

De tabel geeft ook bij elk telgebied het gemiddeld aantal nesten aan. Dit zijn de gemiddelde resultaten van de tellingen sinds het begin van de tellingen in 1978. Dit getal wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. Verder geeft de tabel ook het verschil van het aantal nesten in 1986 en 1987 aan (in procenten). De aantallen kunnen soms van jaar tot jaar behoorlijk verschillen. Helaas is er in heel veel gevallen een teruggang te zien, maar soms neemt het aantal na een of meer seizoenen ineens weer wat toe.

Tabel 1. Overzicht van huiszwaluwnesten in het Gooi eo.o.

Plaats	1986	1987	Vershil(%)	Gem.
Ankeveen	10	11	10.0	20.9
Baarn	2	3	50.0	4.2
Blaricum	10	15	50.0	32.5
Bussum	9	11	22.2	9.0
Eembrugge	17	15	-11.8	37.4
Eemdijk	20	31	55.0	39.3
Eemnes	36	35	- 2.8	42.9
's-Graveland	41	40	- 2.4	46.5
Hilversum	-(10)	-(10)		13.3
Hollandse Rading	4	5	25.0	6.2
Huizen	-	48		74.7
Kortenhoef	61	68	11.5	61.7
Laren	0	0	0.0	0.6
Loenen	36	12	-66.7	41.3
Loosdrecht	28	46	64.3	62.1
Muiden/Muiderberg	153(180)	194	26.8	151.5
Naarden	62	66	6.5	51.7
Nederh.den Berg	14(20)	8(20)	-42.9	35.5
Nieuwersluis	-(8)	8		8.7
Weesp	45	-(45)		44.4
Totaal	548	616	12.4	36.8

De gevonden aantallen komen zeker niet overeen met de werkelijke aantallen. Het zijn in feite minimum aantallen. Het is vrijwel ondoenlijk om in het hele gebied alle nesten op te sporen. Daarvoor zijn enkele telgebieden nog te groot en zijn soms de vestigingsplaatsen te veel gespreid. Ook zijn veel van de mogelijke vestigingsplaatsen niet goed toegankelijk. De aandacht wordt dan ook geconcentreerd in de gebieden waar de aanwezigheid van nesten bekend is en waar de meeste geschikte vestigingsplaatsen zijn. Dit zijn in de regel de oudere buurten en gebieden met boerderijen en een verspreide bebouwing. De Huiszwaluw is niet alleen afhankelijk van geschikte plaatsen zoals ruime overstekende dakranden, maar ook van de beschikbaarheid van goed en voldoende bouw materiaal. In veel plaatsen worden de meeste nesten dan ook gevonden aan de randen van het bebouwde gebied of in de omgeving van open stukken, zoals weilanden.

Dat de aantallen van de tellingen niet de juiste aantallen zijn, blijkt ook uit de 'losse waarnemingen' die er in het gebied worden gedaan. Elk jaar komen er wel een aantal losse meldingen van nesten. Hoewel deze vaak al in de telresultaten begrepen zijn, komt het ook voor dat het nieuwe vondsten zijn

Enkele bijzonderheden.

Vaak geven de tellers nog in een aanvullend commentaar op de telformulieren hun indrukken of bijzonderheden. Soms geven ook de bewoners van een pand wel aanvullende gegevens aan de tellers door. Een algemene klacht van de tellers is dat er veel nesten verloren gaan door moedwillige vernieling. Veel bewoners blijken helaas niet erg blij te zijn met de aanwezigheid van deze sierlijk vliegende vogels! Het is erg moeilijk om dit probleem goed en volledig op te lossen. Het geven van goede voorlichting is eigenlijk het enige. Hier ligt zeker een taak voor alle leden van onze werkgroep!

Enkele commentaren bij de telling in 1986 zijn:

- In de Hilversumse Meent werden op een gemaal nog acht nesten gevonden. Twee daarvan waren gemaakt aan de rails van een schuifdeur.....
- Aan gebouwen langs de Korte Muiderweg bleken nesten aanwezig, maar deze zijn niet geteld.
- De nesten bij het kazernecomplex in de vesting Naarden worden bedreigd door schilderwerkzaamheden.
- In Blaricum waren er weer enkele nesten terug op een huis aan de Oude Renbaan. Volgens een mededeling van de bewoners konden de zwaluwen nu weer ongestoord broeden omdat er "niet meer met gif was gespoten"(!).
- Volgens diverse bewoners in Loosdrecht en de tellers van dat gebied waren er in 1986 veel nesten al vroegtijdig van de huizen afgevallen als gevolg van de droogte. Het nestmateriaal is daardoor minder geschikt. Men had de indruk dat de samenstelling van het nestmateriaal ook minder kleihoudend was. Bovendien hadden de Huiszwaluwen veel last van Huismussen.

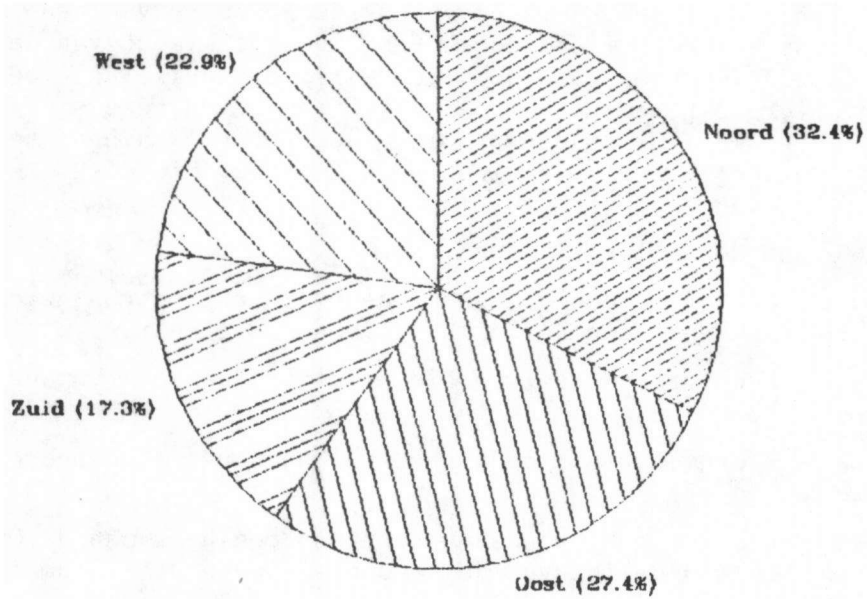
Een greep uit de commentaren bij de telling van 1987:

- Volgens een bewoner uit de telgebieden 's-Graveland en Kortenhoeve waren de Huiszwaluwen laat terug. De hoofdmoot kwam pas in mei. Ook had men de indruk dat ze weer snel verdwenen waren. Bijvoorbeeld bij een adres aan het Noorder-einde waren er begin september al een poosje geen Huiszwaluwen meer aanwezig. Opvallend is echter dat op andere plaatsen in dit telgebied juist bleek dat deze tijd nog heel geschikt is voor een tweede controle. Er werden namelijk niet alleen nog enkele nieuwe nesten aangetroffen, maar er waren bij verscheidene nesten ook nog rondvliegende groepjes Huiszwaluwen te zien. In dit gebied werd ook gekonstateerd dat het aantal adressen met nesten afneemt, maar het aantal nesten per adres lijkt juist toe te nemen. De Huiszwaluw heeft een vrij grote plaatstrouw. Wellicht zelfs meer dan men meestal aanneemt. Mogelijk is er ook een verband met de trek en hangt de ontwikkeling van een groepje nesten op een bepaalde plaats af van de bijbehorende huiszwaluwfamilie. Soms blijven nestplaatsen, die jarenlang intensief gebruikt zijn, plotseling zonder duidelijke oorzaak verlaten. Mogelijk is in zo'n geval de hele familie (ouders en jongen) niet goed door de trek gekomen of tijdens de trek te ver afgedwaald. (med. F.van Klaveren)
- In de vesting Naarden herbergt het kazernekomplex al jaren een groot aantal nesten. Deze worden bedreigd doordat het complex leeg stond en te koop aangeboden was. Hierdoor werd ook het tellen bemoeilijkt. Overigens neemt het aantal nesten in de vesting gestadig toe. Er waren in 1987 zelfs 109,5% meer nesten dan in 1980!

De windrichting.

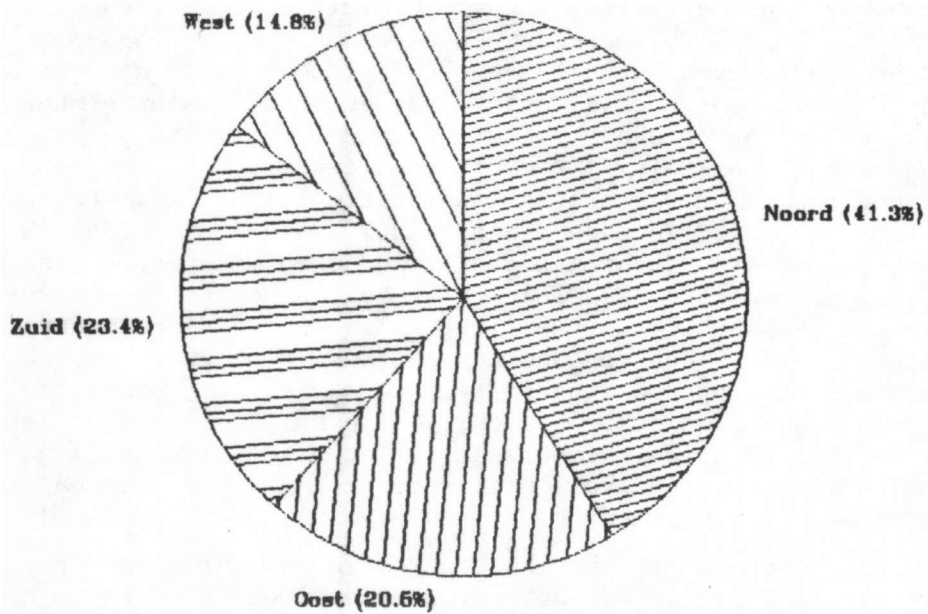
Evenals in de voorgaande jaren is ook nu weer gekeken naar de richting waarin de nesten waren gebouwd. De resultaten zijn te zien in de figuren 1 en 2.

Huiszwaluwneststellingen 1986
Windrichtingen (n=398)

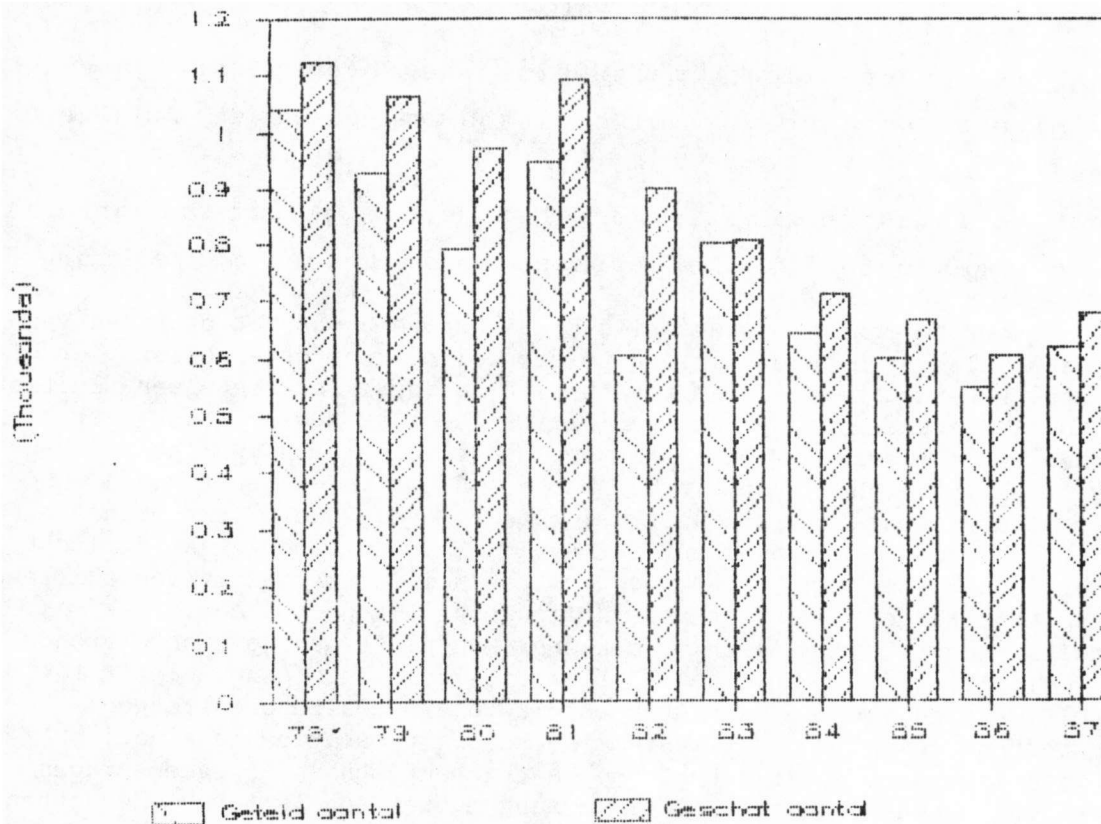
Figuur 1. Verdeling over windrichtingen in 1986.

Huiszwaluwneststellingen 1987
Windrichtingen (n=419)

Figuur 2. Verdeling over windrichtingen in 1987.

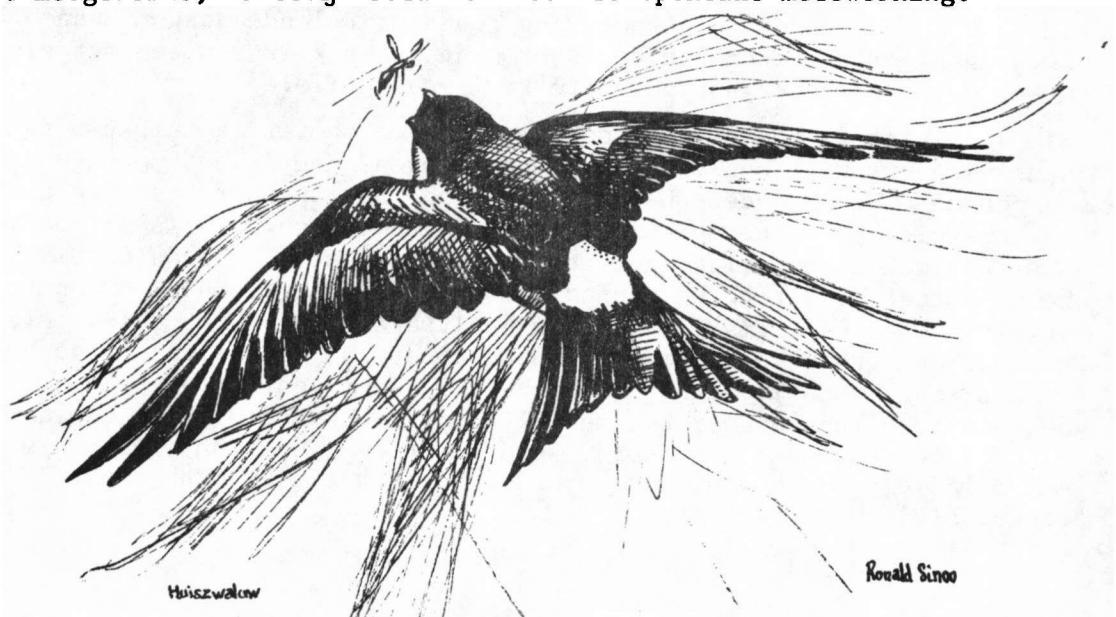
Verloop over de telperiode en konklusie.

Figuur 3. Overzicht van het verloop sinds 1978

Het verloop van het aantal nesten over de hele telperiode is te zien in figuur 3. Het aantal nesten lijkt in 1987 weer wat te zijn gestegen. Het aantal nesten in 1986 is echter wat te laag, onder andere omdat de volledige gegevens van Muiden dat jaar niet beschikbaar waren. In elk geval lijkt de sterke daling van enkele jaren geleden niet zo sterk door te zetten. Hoewel de werkelijke aantallen hoger zijn, blijft het aantal nesten erg laag. Het is dus nog steeds zaak om de ontwikkeling goed in de gaten te blijven houden. Ook in 1988 is er weer een telling gehouden en er zijn ook enkele nieuwe tellers gevonden om het werk in een aantal vacante telgebieden voort te zetten. Helaas is er al enkele jaren niet meer geteld in de omgeving van Vreeland. Mensen die in dat gebied willen meehelpen kunnen met mij contact opnemen. Ook in een aantal andere gebieden kan er nog wel wat hulp gebruikt worden.

Tenslotte wil ik bij deze gelegenheid opnieuw iedereen, die in de afgelopen jaren heeft meegewerkt, hartelijk bedanken voor de spontane medewerking.

HET DAGELIJKS SONGFESTIVAL

Just Walter

Vogelzang is een opvallend, maar weinig begrepen verschijnsel. Waarom imiteren concurrenten elkaar, waarom duetteren sommige paartjes?

Een groot deel van de zang is voor het menselijk oor onhoorbaar. En wat weinigen weten: kuikens praten al in het ei met elkaar.

Een van de grootste muzikale prestaties die ik hoorde, was het optreden van de Italiaanse violist Nicolo Ricci. Het leek wel of door deze solist vier violen tegelijk werden bespeeld. Met verbazing hoorde ik ook eens een fluitist van het Loeki Stardust Quartet op twee fluiten tegelijk spelen. Maar meerstemmig zingen door één persoon heb ik nog nooit gehoord (hoewel het merkwaardige stemgeluid van Grover uit Sesamstraat dicht in de buurt komt). Bij vogels behoort tweestemmig zingen wel tot de mogelijkheden. Het orgaan waarmee zij hun gezang voortbrengen, de 'syrinx', is zo gebouwd dat de lucht die uit hun twee bronchiën stroomt, de membranen in de syrx in verschillende trillingen kan brengen, waardoor verschillende geluiden ontstaan.

Een doedelzak heeft iets dergelijks: ook daar kan naast een constante grondtoon een melodie worden geproduceerd. Maar dit mechanisch geneuzel blijft kinderspel vergeleken bij de kunststukjes die vogels ten gehore brengen. Sommige soorten zijn zelfs tot vierstemmige vocale prestaties in staat! Elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. Maar gebekt zijn is nog geen zingen - het voortbrengen van de soort-specifieke zang moeten vogels leren. Ze hebben wel een aangeboren grondpatroon, een ruw stramien van de zang van hun soort, maar dat moet worden verfijnd en aangevuld. Dit verschijnsel is onder meer bij vinken onderzocht. Jonge vinken beschikken over een 'basispakket', maar de typische vinkenslag, waarmee hun liedje eindigt, moet worden aangeleerd. Dit gebeurt als jonge vogels naar volwassen soortgenoten luisteren en deze imiteren. Zij beschikken kennelijk over een aangeboren 'weten' welke geluiden van soortgenoten afkomstig zijn. Andere vogelsoorten zijn in dit opzicht minder geprogrammeerd en nemen allerlei geluiden uit hun omgeving op.

Embryo's van diverse vogelsoorten maken al geluiden vóór de geboorte. Vanuit het ei onderhoudt de vogel contact met zijn ouders, broertjes en zusjes. Door middel van geluid geeft hij bijvoorbeeld aan dat hij afkoelt, waarop de dienstdoende ouder op het ei gaat zitten om het te verwarmen.

Bij 'nestvliedende' vogels - dit zijn soorten waarvan de jongen al enkele uren na het uitkomen rondlopen - is het van belang dat snel op de alarmroep van de ouders wordt gereageerd. Het vertrouwd raken met deze geluiden dient dan ook vroegtijdig te gebeuren, d.w.z. reeds in het ei. Bij deze vogels is ook het gelijktijdig uitkomen van de eieren van belang omdat de ouders niet gelijktijdig het nest en de in de omgeving rondscharrelende jongen kunnen bewaken. De jongen communiceren dan ook door middel van klikgeluiden met elkaar en weten op deze manier hun geboorte te 'synchroniseren'.

Wie kent niet de beelden van onafzienbare en onoverzichtelijke pinguinkolonies, waarin ouders hun jong voedsel komen brengen? Hoe is het mogelijk dat ouders en jongen elkaar in deze wirwar herkennen? Het antwoord is even simpel als onvoorstelbaar: op het geluid. Een dergelijk verschijnsel is alleen te verklaren als individuen een 'eigen geluid', een 'eigen stem' hebben en als het vogeloor in staat is dit te herkennen. Dank zij moderne technieken zijn wij in staat vogelgeluiden te registreren en te analyseren. Dan blijkt dat vogels per seconde een grote verscheidenheid aan tonen in verschillende toonhoogten en met een verschillende sterkte en klankkleur voortbrengen.

Deze nuances kunnen door het menselijk oor niet worden onderscheiden. Wat door ons als één toon wordt gehoord, wordt door een vogel bij wijze van spreken als een melodie waargenomen. Dit wetend wordt het minder onbegrijpelijk dat de pinguïns elkaar herkennen.

Het zingen van vogels heeft een tweeledige functie: het aantrekken van vrouwtjes en het weghouden van andere mannetjes. Wanneer een mannetje in het voorjaar een plek heeft gevonden die uit een oogpunt van voedselvoorziening en nestgelegenheid geschikt wordt geacht, zal hij deze plek als de zijne markeren. Merel of lijster nemen op opvallende plaatsen hun zangpost in, aldus blijk gevend van hun aanwezigheid en trouwlustigheid. Bijna de gehele dag door wordt druk gezongen. Heeft zich een wijfje aangediend, dan beperkt de zang zich meer tot de piekuren rond zonsopgang en zonsondergang.

Bij sommige soorten, zoals de Rietzanger, houdt het zingen na de paarvorming op. Bij deze soort is het hofmaken kennelijk niet langer nodig; grensverschillen met mannelijke soortgenoten worden door vechtpartijtjes of door schijngevechten opgelost.

Maar bij de meeste soorten blijft zang de belangrijkste afbakening van het territorium. Dit werd proefondervindelijk aangetoond door enkele zingende koolmeesmannetjes uit hun territorium te verwijderen. In sommige van deze vrijgekomen territoria werden geluidbanden met zang van de Koolmees afgedraaid en in andere niet. De lege territoria werden spoedig door een ander mannetje bezet, de 'door geluidsbandjes verdedigde' territoria bleven enkele dagen van indringers gevrijwaard.

Volgorde van opkomst.

Vogels zijn vroeg uit de veren; langslapers zijn er niet, al zijn holenbroeders wat later dan andere soorten. Naarmate de zon vroeger opkomt vangt ook het dagelijks songfestival vroeger aan. De volgorde van opkomst ligt in grote lijnen vast. Vijfenveertig minuten voor zonsopgang verschijnt de Zanglijster als eerste op het toneel - de Nachtegaal heeft zich door een veel te vroege start buiten de regels van dit festival geplaatst.

Een minuut na de Zanglijster valt de Merel in. Weer vier minuten later schalt de Winterkoning zijn veel te harde liedje. Het is al vijftwintig minuten voor zonsopgang als de Koolmees zich laat horen, na enkele minuten gevolgd door de Vink. De Pimpelmees mengt zich pas om tien minuten voor zonsopgang in het koor, terwijl de Tjiftjaf niet eerder dan enkele minuten na zonsopkomst op het toneel verschijnt. Het is aan de lezer om te verifiëren of deze volgorde een wet van Meden en Perzen is!

Na het luidruchtige ochtendkoor neemt de zangactiviteit af; 's middags is het zelfs betrekkelijk stil - er moet overdag immers voldoende gegeten worden - om tegen zonsondergang weer toe te nemen.

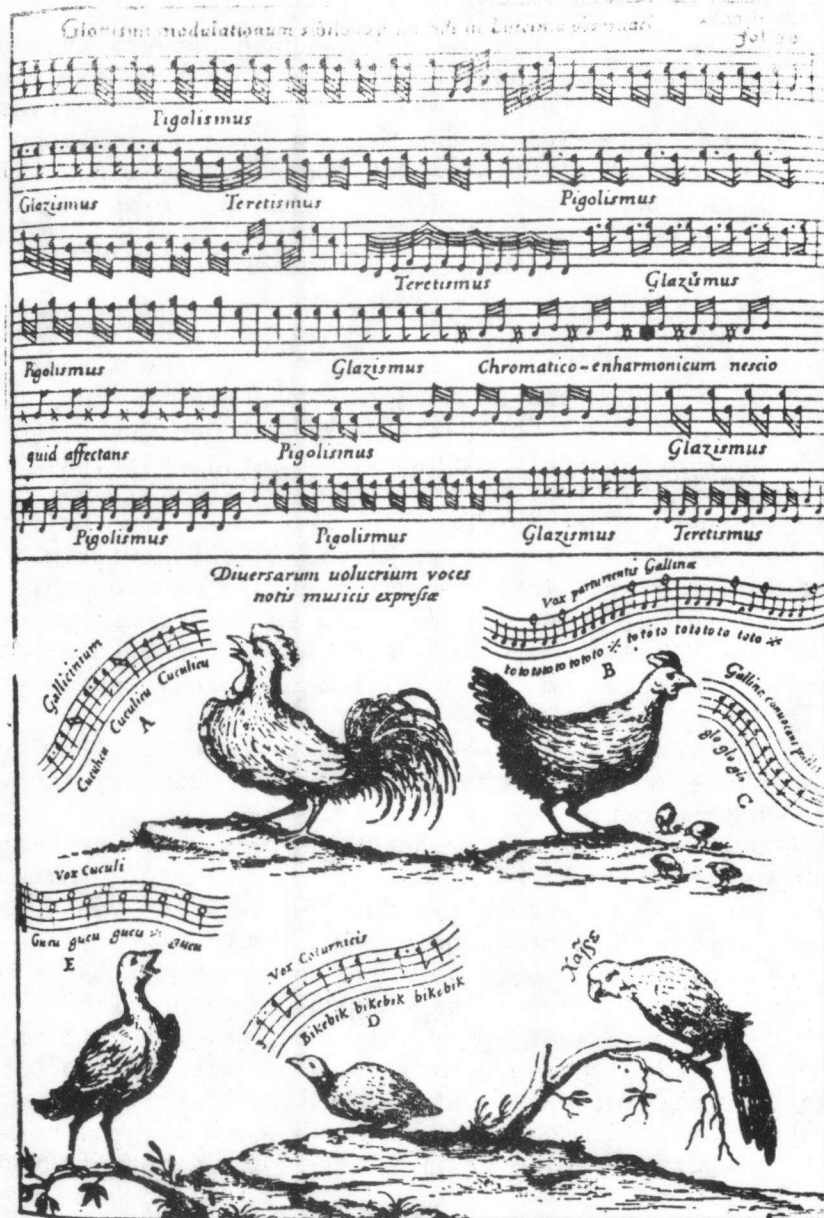
Naarmate een mannetje sterker is zal hij harder en gevarieerder zingen. De functie van deze variatie zou kunnen zijn dat het lijkt alsof er meer mannetjes aanwezig zijn. Ook wordt wel verondersteld dat het herhalen van dezelfde boodschap ('Hier ben ik') door zijn eentonigheid zijn effect zal verliezen.

Aan het begin van het broedseizoen is de territoriumstrijd het hevigst. In de loop van de tijd treden twee merkwaardige verschijnselen op. Ten eerste gaat de zang van de mannetjes op elkaar lijken. Aanvankelijke verschillen die hun oorsprong hebben in verschillende geografische herkomst, worden allengs kleiner. Een mannetje zingt een strofe, dan wacht hij even om zijn rivaal te laten antwoorden. De buurman betaalt hem daarop, zou men kunnen zeggen, met gelijke munt: hij laat zijn antwoord zoveel mogelijk klinken als de strofe van zijn rivaal.

Dit verschijnsel van wederzijds imiteren leidt ertoe dat er in de loop van de tijd een soort dialect ontstaat. Het verschijnsel van vogeldialecten is vooral bekend van geïsoleerde populaties, bijvoorbeeld uit bergachtige streken, waarin bergruggen de scheidslijnen vormen tussen populaties die elkaars zang niet horen.

Het tweede curieuze verschijnsel is dat de rivaliteit tussen buurlieden allengs afneemt; een mannetje reageert na enige tijd niet meer zo agressief op de zang van zijn buurman. De buurlieden gaan elkaar als het ware tolereren: ze herkennen elkaars zang, ze weten dus wie er zit te zingen en weten dan ook van elkaar dat ze elk een eigen terrein hebben. Het zou te veel energie vragen de buurman voortdurend op de hielen te zitten, zeker in een tijd waarin het mannetje andere plichten heeft te vervullen. Op vreemde soortgenoten wordt echter wel

fel gereageerd. Dat zijn immers potentiële indringers, en die moeten worden weggejaagd. De zang van een onbekende soortgenoot leidt er dan ook onherroepelijk toe dat het establishment luidkeels acte-de-présence geeft.

Muziekale notatie van vogelzang door de musicus Athanasius Kirchner (1650).

Duetteren.

Ten slotte nog twee aardigheidjes: mimicri en duetzang.

Onder mimicri wordt verstaan het nabootsen van andere soorten. Sommige vogelsoorten als papegaaien en beo's staan bij ons bekend als ras-imitatoren, maar wonderlijk genoeg is hun nabootsen nog nooit in het wild geconstateerd!

Bij ons zijn de Spreeuw en de Vlaamse Gaai bekende imitatoren, terwijl ook Merel en Zanglijster erom bekend staan geluiden uit hun omgeving in hun zang op te nemen. Er bestaat een mooi verhaal over Leeuweriken die het fluitje van een herder zo goed nadeden, dat diens herdershond, tot wanhoop van zijn baas, reageerde op hun 'commando'.

Een van de bekwaamste imitatoren is de Bosrietzanger die in zijn eerste levensmaanden geluiden van bijna honderd andere Europese vogelsoorten weet op te pikken en in zijn zang te verwerken. Vervolgens voegt hij in zijn winterkwartier in Afrika nog eens de zang van eenzelfde aantal soorten aan zijn repertoire toe. Over het waarom bestaan slechts vage gissingen.

Curieus is ook de duetzang, die ontstaat door het gezamenlijk zingen van een liedje door het mannetje en het vrouwtje. De een zingt het eerste deel en de ander vult dit zo naadloos aan, dat het lijkt of slechts één vogel het geluid voortbrengt. Deze duetzang is men pas op het spoor gekomen door het gecombineerd gebruik van film en bandrecorder. Slechts door vertraagd afdraaien is te zien dat het geluid door verschillende vogels wordt voortgebracht. Aanvankelijk dacht men dat duetteren een mechanisme was om de partners bijeen te houden. Duetzang komt namelijk vooral onder tropische vogels voor die in het dichte gebladerte van het tropisch bos elkaar makkelijk uit het oog kunnen verliezen. Een dergelijk samenzangetje vervult dan de functie van walkie-talkie. Thans veronderstelt men echter dat het een vorm is van het gezamenlijk handhaven van het territorium.

Daarmee zijn we weer terug bij de kernfunctie van de zang: het afficheren en verdedigen van het territorium. Het Eurosongfestival onderscheidt zich in dit opzicht niet!

(Het bovenstaande artikel is door ons overgenomen uit het NRC Handelsblad van dinsdag 19 april 1988, waarvoor de redactie van deze krant ons welwillend toestemming verleende.)

VADER WORDT GEVOEDERD

E.M.Mulder-Eenjes

In de tuin van Mevrouw A. kwamen geregeld merels om voedsel voor hun jongen te zoeken. De merelman was een prachtig exemplaar, fier en glanzend in zijn keurig zwarte pak. Onder het wormen zoeken werd hij door een Sperwer geslagen. Toevallig ging de keukendeur open, waardoor de Sperwer schrok en zijn prooi losliet. Met zwaar gehavende veren, een vleugel er los bij hangend en een blijkbaar gebroken pootje bleef de Merel liggen. Een beetje kon hij op zijn buik voortschuiven.

Mevrouw A. besloot hem te vangen en te verzorgen tot hij mogelijk weer naar zijn vrouw en kroost terug kon. Deze waren vlakbij in de naburige tuin. Nog vóór Mevrouw A. haar plan ten uitvoer kon brengen zat het groepje in haar tuin, de merelman in hun midden met de goeie vleugel te trillen en de snavel wijd opensperrend, toen moedermerel met voedsel aankwam. Ze voerde haar man gelijk op met de kinderen. Na enige tijd gelukte het de man op een bijna op de grond hangend takje te komen. Net op tijd, want er kwam een kat voorbij wandelen. Deze merkte de Merel en de roerloos verborgen zittende jongen gelukkig niet op.

Dit voederen ging zo door tot de Merel weer zo ver hersteld was dat hij voor zichzelf kon zorgen. Zijn enigszins scheef pootje kon hij weer gebruiken maar de vleugel bleef er een beetje raar bij hangen.

Ik had nooit zoiets gehoord; wel dat in een grote volière een verpleegde Merel een worm bracht aan een broedende Groenling. Een gewonde (tegen een raam gevlogen?) merelvrouw, die vrij onzichtbaar onder een brede ligusterhaag zat, hebben wij met water en krachtvoer geholpen tot ze weer kon vliegen en zelfs in zware storm en regen een nest bouwde, hoog naast de tuindeuren, bovenop een mezenkastje waar mijn man een randje gaas op gemaakt had. Het broeden verliep goed en nogjaren hebben we deze heel mak geworden 'lamvleugel' - zo noemden wij haar - in onze tuin gehad.

WINTERVOEDERING VAN VOGELS MINDER GOED VOOR VOGELS EN MILIEU DAN ALGEMEEN AANGENOMEN

Jaap Mekel

De koude periode is weer aangebroken. Veel vogels krijgen het weer lastig met het vinden van voedsel. Om de dieren bij te staan in deze lastige tijd gaan velen voer verstrekken. De voederplankjes worden weer zwaar beladen met brood, zonnebloempitten en gierst, volgehangen met vetbollen met exotische oliehoudende zaden, snoeren en bakjes met pinda's. In grote aantallen komen de vogels op deze welkome aanvulling van hun dis af. De vrijgevig geniet zelfvoldaan van het levendige schouwspel.

Dit persoon is zich meestal niet bewust van de aanzienlijke milieuvervuiling die de produktie van het voer tot gevolg heeft gehad. De zaden en pinda's moeten geteeld worden. Bij de meestal vrij intensieve landbouwmethodes hiervoor wordt gebruik gemaakt van vervuilende machines en bestrijdingsmiddelen zoals het in Nederland allang verboden D.D.T. en parathion, die hier in de jaren zeventig een enorme achteruitgang van roofvogels tot gevolg hadden. Het vervoer van die tropische of subtropische zaden met boten heeft niet alleen vervuiling door uitlaatgassen (zure neerslag) tot gevolg maar ook door verlies van stookolie e.d. bij ongelukken en het schoonmaken van het schip. Ook het vervoer van het voer van het schip naar verpakkingindustrie en detailhandel en misschien het ophalen daar door de konsument met behulp van de auto veroorzaakt zure neerslag. Daarbij hadden de vele tientallen hektaren land die gebruikt werden voor de teelt van granen, oliehoudende zaden en pinda's leuke natuurgebiedjes kunnen zijn. Een afweging van al deze nadelige milieubelangen tegenover het positieve effect op een aantal individuele vogels is lastig te maken. Het effect van die paar duizend liter bestrijdingsmiddelen, de produktie ervan en de uitstoot van uitlaatgassen en winning van de brandstof (boorplatforms) is niet tastbaar, het effect van het voer op de individuele vogel is direct te zien, we zien de vogels eten.

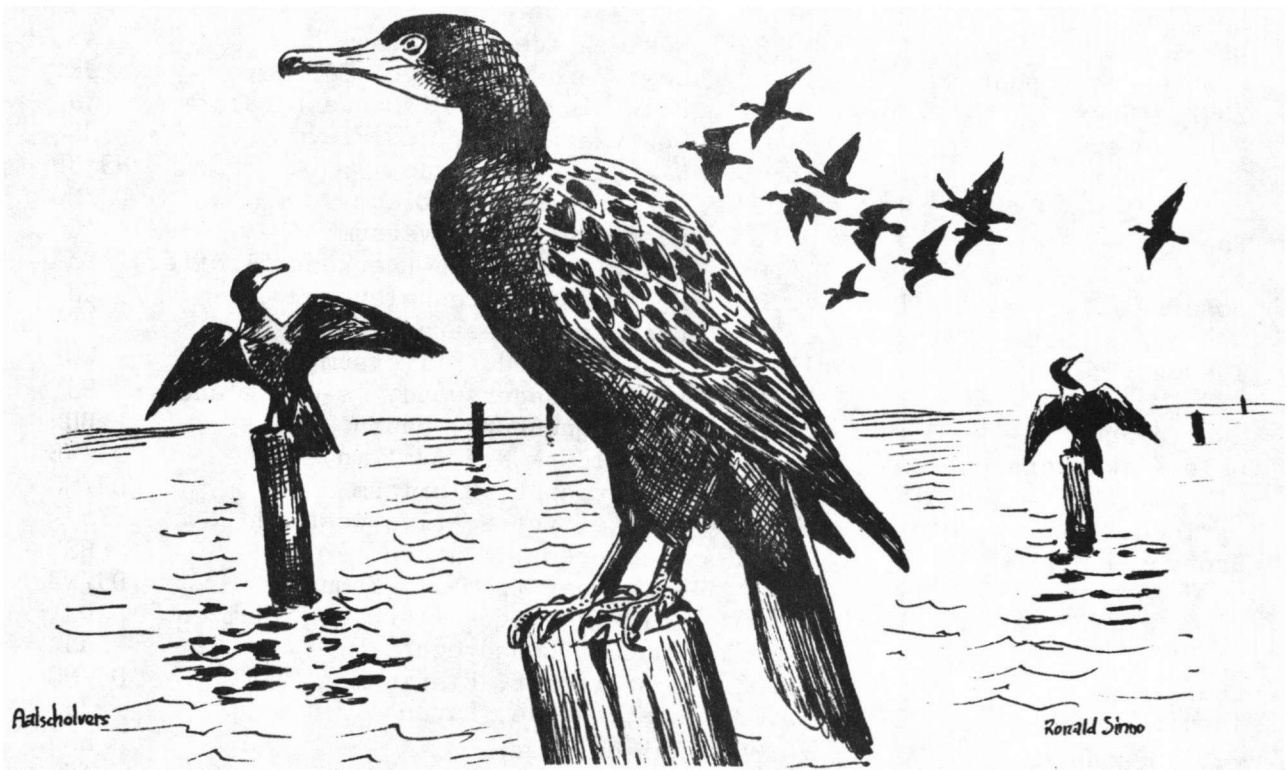
Het effect op een vogelsoort kan ook veel minder positief zijn dan algemeen wordt aangenomen. Van Koolmezen is bekend dat een deel van de populatie, die zich in het broedseizoen in bossen ophoudt, in de winter naar de steden trekt. Een deel blijft achter in de bossen. Deze dieren benutten de specialisaties van de soort. In het voorjaar komen de stadgangers terug naar het bos. Omdat ze het vaak beter hebben gehad dan hun soortgenoten die in het bos zijn gebleven zijn ze sterker, beter in staat een territorium te veroveren en voor een groter nakomelingschap te zorgen. Specialisaties waarop een soort duizenden jaren geselecteerd is zijn niet meer nodig, vallen weg. Niet de Koolmees die het best de insekten achter de schors van een dode boom kan wegpulken gaat het sterkst het broedseizoen in, maar degene die het handigst subtropische apenootjes uit een nylon netje kan peuteren.

Een grote trek van vogels naar de bebouwde kom in de winter betekent een groot verlies van potentieel voedsel voor marterachtigen, eekhoorns en vossen in deze schrale tijd. Het is leuk om vogels dicht naar de woning te lokken en prettig voor die vele vogels, maar in een groter verband gezien kleven er vele niet onaanzienlijke nadelen aan.

Door in de winter geen voer te verstrekken is er dus minder vervuiling en er is dus minder landbouwgrond nodig. Als we minder ingrijpen in de natuur zal daar in de winter meer voedsel beschikbaar zijn voor vogels en andere dieren, ze kunnen dan op hun oorspronkelijke manier voedsel vergaren. Zet eens een dode boom of een stuk dood hout in uw tuin, dan kunnen de mezen hier in de winter zelf de in dit hout levende insecten uit halen. Paddestoelen, mossen, varens en vele andere planten hebben er ook baat bij.

VELDWAARNEMINGEN

Samengesteld door Jos de Jonge.

Aalscholver	1	2.09	Kerkelandenvijver, H'sum (poetsend)	JJ
Gr.Zilverreiger	1	14.08	Oostvaardersdijk, Zd.Flevo	JR
Kl.Zilverreiger	1	5.07	Omg.Knardijk, Lelystad	WWt/HO
" "	1	21.08	Oostvaardersdijk, Zd.Flevo	JR
Purperreiger	1	11.07	Vuntus (oost), Loosdrecht	JJ
"	2	12.07	Breukeleveense plas (west), Br.'veen	"
"	1	12.07	Polder Achteraf, Breukeleven	"
"	1+1	13.08	Omg.Eendenkooi, Loosdr/Br.veen	"
Ooievaar	4	25.08	De Kwakel, 's-Graveland (3 geringd)	RM
Zwarte Ooievaar	7 juv	14.08	Oostvaardersplassen, Zd.Flevo	JR
" "	1 "	21.08	Knardijk/Aalsch.kolonie, Zd.Flevo	"
Lepelaar	1 ad + 1 juv	16.06	Oud Valkeveen, Naarden	DJ/MG
"	ca.400	13.08	Knardijk/Oostv.plassen, Zd.Flevo	JR
Brandgans	2	22.05	Oostvaardersdijk, Zd.Flevo	"
Grauwe Gans	9 OV	13.06	Larikslaan, Hilversum	DJ
" "	18 OV	4.08	Muiderberg, Muiden	?
Zomertaling	3 mn	4.06	Eempolders Nrd	DJ/WB
Grote Zaagbek	1	14.05	Gooimeer, Almere-Haven	JG
Wespendief	1 OV	7.06	Hilversums Wasmeer	DJ
"	5 OV	16.06	NO-Hilversum	AV/ND

Zwarte Wouw	1	OV	9.03	Hilversumse Meent	JG/e
Havik	1		22.05	Holl.Hout, Zd.Flevo	JR
Buizerd	2	OV	4.06	Ericaweg, Huizen	HS
Br.Kiekendief	1	vr	13.08	Polder Achteraf, Breukeleveen	JJ
Boomvalk	2		23.08	Spanderswoud, Hilversum	AV
Patrijs	2		6.05	Bussummerheide, H'sum	PL
Kwartel	1		4.06	Eempolders Nrd	DJ/WB
Waterral	1		21.08	Knardijk, Zd.Flevo	JR
Kwartelkoning	1		4.06	Eempolders Nrd	DJ/WB
Goudplevier	21		7.08	Oostermeent, Blaricum	DJ/MG
Kemphaan	34		7.08	" "	" "
Witgatje	1		20.06	Strandje Laarder Wasmeer, H'sum	AV
Oeverloper	1		24.05	Huizer Pier	HS
"	1		7.08	Oostermeent, Blaricum	DJ/MG
Wulp	1		2.05	Bussummerheide, H'sum	PL
"	16	OV	16.06	Eempolders Nrd (slaaptrek)	DJ
"	59		7.08	Oostermeent, Blaricum	DJ/MG
Regenwulp	2		7.08	" "	" "
Bokje	1		12.06	Westerheide, Hilversum	AV
Grauwe Franjepoot	3		14.08	Oostvaardersplassen, Zd.Flevo	JR
Zwarte Stern	min.2	pr	12.07	Breukeleveense Plas (west)(alarm)	JJ
Reuzensterne	1	ad	21.08	Oostvaardersdijk, Zd.Flevo	JR
Tortelduif	1		18.05	Naarderbos, Naarden	HS/JL
"	9		7.08	Oostermeent, Blaricum	DJ/MG
Ransuil	5	juv	juli	Westerheide, Hilversum	AG
"	1		24.06	Rijksw. thv Baarn (verkeerssl.offer)	DJ
Bosuil	1		13.08	Eendenkooi, Breukeleveen	JJ
"	2		26.08	Bos van Zonnestraal, Hilversum	"
IJsvogel	1		17.07	Spanderswoud, Hilversum	Wwt
"	1		24.08	Landg.Spanderswoud, 's-Graveland	PJ
Zwarte Specht	1	vr	24.08	Land.Pijnenburg, Baarn	BH
Gele Kwikstaart	25		4.06	Eempolders Nrd (vnl mn)	DJ/WB
"	16		7.08	Oostermeent, Blaricum	DJ/MG
Sprinkh.rietz.	min.2		12.07	Breukeleveense plas westzijde	JJ
Spotvogel	1		25.05	Naarderbos, Naarden	HS
"	1		4.06	Eemn.vaart/gemaal, Eemnes	DJ/WB
"	1		16.06	Zuiderzeeweg/Huizerm.weg, Huizen	DJ
"	1		11.07	Vuntus, Loosdrecht	JJ
Paapje	1		7.08	Oostermeent, Blaricum	DJ/MG
Tapuit	2		22.08	Westerheide, Laren	JJ
Zw.Roodstaart	2		26.05	Huizer Pier	HS
"	1		27.06	Bensdorp, Bussum	AV
Grote Lijster	1		17.07	Oude Begraafplaats, Huizen	HS
Ortolaan	2		17.08	Trektelpost Corversbos, Hilversum	AV/ND
Wielewaal	2		25.05	Naarderbos, Naarden	HS
"	1		29.05	" "	" "

Tijdens het vogelen werd een Wezel waargenomen (Knardijk, vogelhut, 22.05, JR)

Met dank aan de waarnemers:

WB - W.J.Bindt-Bonnes
 ND - N.Dwars
 AG - A.Grobbe
 JG - J.W.v.Galen Last
 MG - M.de Graaf
 BH - B.Hennephof
 DJ - D.A.Jonkers

JJ - J.de Jonge
 PJ - P.de Jong
 JL - A.v.Leyden
 PL - P.Langemeijer
 RM - R.Moolenbeek
 HO - H.v.Oosterhout
 JR - J.F.Rung

HS - H.M.Schaap-Elshove
 AV - A.Vermeule
 Wwt- W.Weitjens
 e - echtgenote
 ? - anonymus

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : J.Meijer, Molenpad 19, 1381 EC Weesp, tel. 2940-16502
Sekretaris : M.de Graaf, Westhoven 48, 1275 DD Huizen, tel.02152-60456
Penningmeester: L.Mudde, Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp, tel.02940-11683

Postadres : VWG Het Gooi, Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Kontaktpersonen

Avifauna : A.P.Vermeule, Gr.Wichmanstraat 40, 1222 BR Hilversum, tel.: 035-857492
Eempolders : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten, tel.03499-82303
Nestkasten : D.A.Jonkers, Juffersland 16, 3956 TT Leersum, tel.03434-51109
Propaganda : R.v.d.Akker, Gooiersgracht 15, 1251 VA Laren, tel.02153-83071
Vogelcursus : A.v.Klaveren-van Oord, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef, 035-61426
Contr.Vogelwet: R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen, tel.035-62641
Korhaan : W.Duurland, M.Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum, tel.035-17222
Vogelasiel : B.van Ingen, J.v.Schimmelstraat 6, 1411 VS Naarden, 02159-45658
Excursies : J.J.M.van Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn, 02154-18804

Inzenden waarnemingskaartjes

J.de Jonge, Van Brakellaan 26, 1215 PJ Hilversum

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 13, 1244 PJ Ankeveen, tel.035-62641
Bussum/Naarden: L.Reddingius, Gr.W.den Oudelaan 22, 1412 AV Naarden, 02159-42508
Hilversum : J.de Jonge, Van Brakellaan 26, 1215 PJ Hilversum, 035-17672
Huizen : Bert Roor, Eland 41, 1273 OK Huizen, tel.02152-64623 (p)
030-913685 (w)
Muiden : Mark v.d.Pol, Lely 3, 1398 CS Muiden, tel.02942-3510

Voor ongelukken/problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de V.W.G., is zij op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen voor het gebeurde.

Contributie: voor leden f 20,--, huisgenoot-leden f 7,50 per jaar, bij voorkeur te betalen met de van ons ontvangen acceptgirokaart met lidnummer, aan het begin van het kalenderjaar.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

Vogels tussen Vecht en Eem

De verkoopadressen zijn:

Rick v.d. Akker	Gooiersgracht 15	Laren	02153-83071
Bep Dwars	Prinsenstraat 15	Hilversum	035-233973
Jaques Meijer	Molenpad 19	Weesp	02940-16502
Emmy Disselkoen	Meentzoom 47	Blaricum	02153-13451
Wil Bindt	O.'s-Gravelandseweg 9	Bussum	02159-12640
Rob Kole	Torenavalk 22	Bunschoten	03499-82303
Joke van Velsen	Dotterbloemlaan 39	Baarn	02154-18804

" De Korhaan "
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028 , 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

XH. 3016104 G
LECLERCQ J W

VT HOFFSTR 28
1223EE HILVERSUM